Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького
Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies

doi:10.15421/nvlvet7815

ISSN 2518–7554 print
ISSN 2518–1327 online

<http://nvlvet.com.ua/>

УДК 636.09:616.98:579.62

Аналіз результатів лабораторних досліджень щодо бактеріозів у Харківській області

А.В. Ушкалов
vetdocman@gmail.com

Державний НДІ з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи,
вул. Донецька, 30, Київ, 03151, Україна

У структурі валової продукції сільського господарства, продукція тваринництва становить понад 38%. Загалом завдання галузі тваринництва полягають у виробництві високоякісних продуктів харчування та цінної сировини для харчової та легкої промисловості. Враховуючи зазначене, одним із основних напрямків та завдань Держпродспоживслужби України, зокрема ветеринарної медицини, є здійснення відповідно державного ветеринарно-санітарного контролю, державного нагляду (контролю) за дотриманням санітарного законодавства, здоров'ям та благополуччям тварин, безпечністю та окремими показниками якості харчових продуктів, неїстівних продуктів тваринного походження, репродуктивним матеріалом тощо. Однією з найважливіших ланок підтримання епізоотичного благополуччя, здоров'я тварин і опосередковано – людей є своєчасно встановлений діагноз інфекційних захворювань тварин з метою запобігання економічним збиткам та спалахам захворювань серед споживачів продукції тваринництва. У статті наведено дані щодо результатів лабораторних досліджень біоматеріалу від різних видів тварин та дані щодо домінуючих збудників бактеріальних захворювань на території Харківської області. Акцентується увага на суттєвому зниженні кількості біологічного матеріалу, який надходить для діагностичних досліджень, що корелює з негативною динамікою кількості продуктивних тварин. Частіше із біоматеріалу виділяли *Escherichia coli* (збудник колибактеріозу та набрякової хвороби свиней) – 61,7% випадків, *Salmonella spp.* (збудник сальмонельозу та пулорозу птиці) – 23,3% випадків, *Streptococcus pneumoniae* (збудник диплококозу/стрептококозу) – 5,1% випадків, *Pseudomonas aeruginosa* (збудник псевдомонозу) – 3,4% випадків. Крім того, бактеріологічним методом було діагностовано такі захворювання: бешиха свиней, інфекційний епідідиміт баранів, пастерельоз, лептоспіроз, кампілобактеріоз биків плідників, стафілококоз, американський гнилець бджіл, європейський гнилець бджіл лістеріоз, бразил, злоскісний набряк, туберкульоз птиці, аеромоноз риби та сибірка.

Ключові слова: лабораторні дослідження, бактеріози, діагностика, тварини.

Анализ результатов лабораторных исследований на бактериозы в Харьковской области

А.В. Ушкалов
vetdocman@gmail.com

Государственный НИИ по лабораторной диагностике и ветеринарно-санитарной экспертизы,
ул. Донецкая, 30, Киев, 03151, Украина

В структуре валовой продукции сельского хозяйства продукция животноводства составляет более 38%. Одной из основных задач ветеринарной медицины является осуществление государственного ветеринарно-санитарного контроля и надзора за соблюдением санитарного законодательства, здоровьем и благополучием животных, безопасностью и отдельными показателями качества пищевых продуктов, несъедобных продуктов животного происхождения, репродуктивным материалом и т.д. Одним из важнейших звеньев по поддержанию эпизоотического благополучия, здоровья животных и опосредованно – людей является своевременно установленный диагноз инфекционных заболеваний животных с целью преду-

Citation:

Ushkalov, A.V. (2017). Analysis of results of laboratory investigations on bacteriosis in Kharkov region. *Scientific Messenger LNUVMB*, 19(78), 74–80.

прежделения экономических убытков и вспышек заболеваний среди потребителей продукции животноводства. В статье приведены данные о результатах лабораторных исследований биоматериала от различных видов животных и данные о возбудителях бактериальных болезней на территории Харьковской области. Акцентируется внимание на существенном снижении количества биологического материала, поступающего для диагностических исследований, что коррелирует с отрицательной динамикой количества продуктивных животных. Чаще из биоматериала выделяли *Escherichia coli* (возбудитель колибактериоза и отечной болезни свиней) – 61,7% случаев, *Salmonella spp.* (возбудитель сальмонеллеза и пуллороза птицы) – 23,3% случаев, *Streptococcus pneumoniae* (возбудитель диплококкоза/стрептококкоза) – 5,1% случаев, *Pseudomonas aeruginosa* (возбудитель псевдомоноза) – 3,4% случаев. Кроме того, посредством бактериологического метода было диагностировано: рожа свиней, инфекционный эпидидимит баранов, пастереллез, лептоспироз, кампилобактериоз быков производителей, стафилококкоз, американский гнилец пчел, европейский гнилец пчел листериоз, бразот, злокачественный отек, туберкулез птицы, аэромоноз рыбы и сибирская язва.

Ключевые слова: лабораторные исследования, бактериозы, диагностика, животные.

Analysis of results of laboratory investigations on bacteriosis in Kharkov region

A.V. Ushkalov
vetdocman@gmail.com

State Research Institute for Laboratory Diagnostics and Veterinary and Sanitary Expertise,
street Donetsk, 30, Kyiv, 03151, Ukraine

In the structure of gross agricultural output, livestock production is more than 38%. One of the main tasks of Veterinary Medicine is the implementation of the state veterinary and sanitary control and supervision over the observance of sanitary legislation, animal health and welfare, security and individual indicators of quality of food, non-food products of animal origin, reproductive material, etc. One of the most important links in the maintenance of epizootic well-being, animal health and indirectly people is the timely diagnosis of infectious animal diseases in order to prevent economic losses and disease outbreaks among consumers of livestock products. The article presents data on the results of laboratory studies of biological material from different species, and data on the pathogens of bacterial diseases in the territory of the Kharkiv region. The attention is focused on substantially reducing the amount of biological material coming for diagnostic studies, which correlates with the negative dynamics of the number of productive animals. Most of the isolated biological material *Escherichia coli* (colibacillosis exciter and swine edema disease) – 61.7% of cases, *Salmonella spp.* (The causative agent of salmonellosis and pullorosis birds) – 23.3% of cases, *Streptococcus pneumoniae* (pathogen diplokokoz / streptococcosis) – 5.1% of the cases, *Pseudomonas aeruginosa* (the causative agent pseudomonoz) – 3.4% of cases. Furthermore, by bacteriological method was diagnosed: swine erysipelas, infectious epididymitis sheep, pasteurellosis, leptospirosis, campylobacteriosis manufacturers bulls stafilokokkoz, american foulbrood bees, bees european foulbrood listeriosis, braxy, malignant edema, tuberculosis poultry, fish and aeromonas, anthrax.

Key words: laboratory tests, bacteriosis, diagnostics, animals.

Вступ

Тваринництво є важливою галуззю сільського господарства. Від рівня його розвитку залежить наповнення ринку висококалорійними продуктами харчування – м'ясом, молочними продуктами, яйцями тощо. Тваринництво забезпечує сировиною харчову і легку промисловість (м'ясо, молоко, шкіра, вовна, віск, пух тощо), і навіть виробництво цілої низки лікувальних засобів. В умовах затяжної кризи сільського господарства тваринництво України відреагувало скороченням чисельності поголів'я, зниженням продуктивності та зниженням рівня фізіологічної стійкості тварин до дії агресивних мікроорганізмів, в зв'язку з чим відповідно підвищується рівень захворюваності та загибелі сприйнятливих тварин від мікробних агентів (Holovko et al., 2002; Ushkalov, 2002).

Своєчасно та швидко встановлений діагноз є запорукою вдалого та якісного лікування тварин або ж встановлення карантинних заходів при спалахах інфекційних захворювань бактеріальної етіології, що в свою чергу запобігає незапланованим збиткам та забезпечує споживача якісними продуктами харчування.

Метою даної роботи є проведення аналізу результатів бактеріологічних досліджень, проведених в дер-

жавних лабораторіях ветеринарної медицини у Харківській області.

Матеріал та методи досліджень

Аналіз епізоотичної ситуації проводили, використовуючи інформацію Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, дані ДНДІЛДВСЕ, звітні дані Харківського філіалу ДНДІЛДВСЕ та міжрайонних і районних лабораторій ветеринарної медицини Харківської області. Під час виконання роботи використовували порівняльно-історичний, статистичний методи дослідження і епізоотологічний аналіз.

Результати та їх обговорення

На Харківщині поголів'я копитних тварин в індивідуальних господарствах громадян станом на 01.12.2015 року становило – 155 336 голів, птиці – 1 763 039 голів, кролів – 1 125 голів, бджолосімей та пасік – 5 467.

У 172 (в т. ч. 14 племінних) господарствах по утриманню ВРХ за молочним та м'ясним напрямками утримувалося 96 188 голів; у 96 господарствах (в т. ч. 4 племінних) по утриманню свиней – 190 141 голів; в

господарствах утримувалося 7 712 голів ДРХ та 1 008 голів коней. У 24 птахогосподарствах області (в т. ч. 3 племінних) утримувалося 2 750 114 голів птиці (кури, індики, перепілки, качки та гуси). Поголів'я кролів та норок становить – 29 703 голів, бджолосімей та пасік – 2012 і 27 відповідно.

У Харківській області лабораторні дослідження з метою виявлення збудників хвороб бактеріальної етіології тварин проводяться фахівцями бактеріологічного відділу Харківського філіалу Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики

та ветеринарно-санітарної експертизи, а також бактеріологічних відділів районних, міжрайонних державних лабораторій ветеринарної медицини. На характер та інтенсивність прояву спалахів бактеріальних хвороб в Харківській області впливають різноманітність і контрастність природно-господарських умов різних районів (Stehnii et al., 2011). Загалом за 2010–2015 роки на території області за допомогою бактеріологічних досліджень підтверджено 1650 випадків захворювання тварин (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз досліджень на бактеріальні хвороби

Роки	Кількість зразків біологічного матеріалу	Проведено досліджень	Діагноз встановлено	
			абс.	%
2010	39 948	39 804	405	1,02
2011	28 009 ↓	27 916↓	216	0,77
2012	27 548↓	27 474↓	210	0,76
2013	27 524↓	27 456↓	241	0,88
2014	21 468↓	21 347↓	146	0,68
2015	17 718↓	17 352↓	216	1,25
Всього	162 215	161 349	1 434	0,88%

Аналіз одержаних даних свідчить про стабільне зниження кількості біоматеріалу від тварин, який надходив для проведення діагностичних досліджень в державні лабораторії, що на нашу думку, пов'язано з суттєвим зменшенням поголів'я тварин в області, які є резервуаром збудників бактеріальних хвороб.

Так, за даними Держкомстату, в період із 1980 до 2010 рр. в Україні кількість великої рогатої худоби зменшилася із 25 552 тис. голів до 4 826,7 тис. голів, тобто на 81,1%. Кількість дрібної рогатої худоби зменшилася з 9 184,1 тис. голів до 1 832,5 тис. голів (зниження на понад 80%), а свиней із 20 149,4 тис. голів до 7 576,6 тис. голів (зниження на 62,4%) (Rublenko and Skrypyuk, 2016). Викликає занепокоєн-

ня той факт, що лише за рік (з лютого 2016 по лютий 2017) поголів'я свиней скоротилось на 10,5% – до 6,3 млн. голів і складало приблизно 0,15 свині на одного жителя України, що стало навіть на 0,5% нижче від історичного мінімуму, зафіксованого у 2005 році.

Аналіз результатів бактеріологічних досліджень за період 2010–2015 рр., свідчить про те, що найбільш часто захворювання тварин зумовлювали *Escherichia coli* (збудник колібактеріозу та набрякової хвороби свиней) – 61,7% випадків, *Salmonella spp.* (збудник сальмонельозу та пуллорозу птиці) – 23,3% випадків, *Streptococcus pneumoniae* (збудник диплококозу/стрептококозу) – 5,1% випадків, *Pseudomonas aeruginosa* (збудник псевдомонозу) – 3,4% випадків.

Рис. 1. Збудники хвороб бактеріальної етіології за 2010–2015 рр.
(за даними звітності бактеріологічного відділу Харківського філіалу ДНДІЛДВСЕ)

При лабораторних бактеріологічних дослідженнях надісланого патологічного матеріалу (10 789 зразків) на колібактеріоз (ешерихіоз) діагноз встановлено у 986 випадках, в тому числі: 494 – колібактеріоз птиці, 350 – колібактеріоз великої рогатої худоби, 130 – колібактеріоз свиней, 9 – колібактеріоз дрібної рогатої худоби і 3 випадки колібактеріозу хутрових звірів. Із 572 зразків надісланих діагностики набрякової хвороби у 23 випадках діагноз було підтверджено.

Щодо серогрупової приналежності виділених культур ешерихій можна констатувати таке: найчастіше були ідентифіковані серотипи O26 та O15 у культур, виділених від птиці (164 та 150 відповідно); серотипи O141 (42) та O9 (23) ідентифіковано серед культур, ізольованих від ВРХ; варто зазначити, що серотип O141 ідентифіковано у птиці у 11 випадках, а серотип O9 виявлено у 3 культур, виділених від свиней. Визначення серотипової приналежності провели лише у

51,1% культур (370 культур виділених від птиці, 75 культур – від ВРХ, 55 – від свиней, 4 від інших видів). У інших випадках діагноз встановлювали за результатами біологічної проби на білих мишах.

У табл. 2 представлені дані щодо серотипової приналежності виділених ешерихій.

Таблиця 2

Серологічні варіанти *Escherichia coli*, які виділені при проведенні бактеріологічних досліджень від різних видів тварин за період 2010–2015 рр

Результати визначення серотипу	Біоматеріал від			
	ВРХ	Свиней	Птиці	Білих мишей
O1	2	2		
O2	2	5	13	
O9	23	4		
O11			8	
O15		5	150	
O26	3	5	164	
O101	1	22	3	
Ant25			3	
O117		3		
K88AC			12	
O139		6		
O141	42		11	
O78	1			
O149	2			
K88AB		1	6	
O119	1			
O115		2		2
Всього		504		

За даними Центральної СЕС, найвищі рівні захворюваності на сальмонельоз з тенденцією до зростання реєструють у Харківській, Запорізькій, Дніпропетровській, Чернігівській областях, АР Крим та в місті Київ. У Харківській області захворювання птиці на сальмонельоз/пулороз реєструють щорічно (Polishchuk et al., 2012).

Із 56 937 зразків, надісланих на дослідження від різних птахівничих господарств на сальмонельоз, діагноз встановлено у 382 випадках, в тому числі від птиці досліджено 53 440 зразків (патологічний матеріал, завмерлі ембріони) – діагноз на сальмонельоз встановлено у 297 випадках; із 1647 проб біоматеріалу від ВРХ і 830 проб від ДРХ діагноз на сальмонельоз підтверджено у 8 випадках (4+4); при дослідженні

82 зразків біоматеріалу від хутрових звірів діагноз на сальмонельоз встановлено в 1 випадку. Із іншого біологічного матеріалу (938 зразків) збудник сальмонельозу виділено в 1 випадку.

У 2014 році в Дергачівському районі Харківської області у ТОВ ТБ «Богодухівська птахофабрика» при дослідженні матеріалу відповідно до вимог програми щодо контролю сальмонельозу (труп, змиви, яйце, корми, вода, фекалії) було виділено збудника сальмонельозу – *Salmonella pullorum* (табл. 3). Згідно з чинною інструкцією з профілактики та ліквідації сальмонельозу птиці від 2 вересня 2010 р. за №774/18069 господарство оголошено неблагополучним, ввели карантинні обмеження (Instruktsii z profilaktyky ta likvidatsii salmonelozy ptytsi, 2010).

Таблиця 3

Інформація щодо бактеріологічних досліджень патологічного матеріалу надісланого з «Богодухівської п/ф» 25.03.2014 р. – 11.06.2014 р.

Дата надходження	Номер експертизи	Назва матеріалу	Кількість проб	№ пташників, цехів	Результат бакт. досліджень
25.03.2014	00262	Змиви	6	1, 2, 3, 4	Не виділено
26.03.2014	000330	Комбікорм	2	-	Не виділено
27.03.2014	000320	Яйце	9	10, 12, 13, 15, 17, 18, 19, 20	Не виділено
27.03.2014	000319	Труп	54	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21	S. pullorum (№12, 13, 15, 20, 21)
9.04.2014	000479	Фекалії	90	18, 20, 21	Не виділено
9.04.2014	000481	Комбікорм	2	16, 17	Не виділено
9.04.2014	000482	Яйце	12	1, 2, 4 – 10, 17, 18	Не виділено
9.04.2014	000489	Труп	36	7, 10, 18, 17, 12, 4, 5, 6, 8, 9, 16	Не виділено
16.0.2014	000557	Труп	36	7, 10, 18, 17, 12, 4, 5, 6, 8, 9, 16	Не виділено
16.0.2014	000553	Яйце	12	1–10, 16–18	Не виділено
16.0.2014	000558	Фекалії	90	12, 13, 15	Не виділено
16.0.2014	000556	Комбікорм	2	16, 17	Не виділено
23.04.2014	000624	Вода	1	-	Не виділено
23.04.2014	000622	Фекалії	90	1, 2, 4	Не виділено
23.04.2014	000621	Яйце	12	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 16, 17, 18	Не виділено

Дата надходження	Номер експертизи	Назва матеріалу	Кількість проб	№ пташників, цехів	Результат бакт. досліджень
23.04.2014	000619	Трупи	36	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 16, 18, 17	<i>S. pullorum</i> (№7, 17, 18)
23.04.2014	000623	Комбікорм	2	16, 17	Не виділено
30.04.2014	000678	Фекалії	90	5, 8, 9	Не виділено
30.04.2014	000679	Яйце	12	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 16, 17, 18	Не виділено
30.04.2014	000680	Трупи	12	1, 2, 4–10, 16–17	Не виділено
30.04.2014	000681	Комбікорм	2	4, 6	Не виділено
08.05.2014	000736	Фекалії	90	6, 10, 16	Не виділено
08.05.2014	000737	Трупи	12	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 16, 17, 18	Не виділено
08.05.2014	000738	Яйце	12	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 16, 17, 18	Не виділено
08.05.2014	000735	Комбікорм	2	6, 11	Не виділено
15.05.2014	000765	Яйце	12	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 16, 17, 18	Не виділено
15.05.2014	000766	Фекалії	90	6, 10, 16	Не виділено
15.05.2014	000768	Трупи	12	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 16, 17, 18	Не виділено
15.05.2014	000770	Комбікорм	2	4, 6	Не виділено
21.05.2014	000863	Яйце	12	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 16, 17, 18	Не виділено
21.05.2014	000864	Комбікорм	2	17, 18	Не виділено
28.05.2014	000946	Трупи	9	1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 16	Не виділено
28.05.2014	000947	Фекалії	180	5,8,9,10,6,16,4,6	Не виділено
28.05.2014	000945	Комбікорм	2	4, 6	Не виділено
05.06.2014	001049	Фекалії	90	1, 2, 4	Не виділено
05.06.2014	001059	Трупи	9	1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 16	<i>S. pullorum</i> (№10)
05.06.2014	001058	Яйце	9	1, 2, 4, 5, 6, 16, 8, 9, 10	Не виділено
05.06.2014	001055	Комбікорм	2	4, 6	Не виділено
11.06.2014	001108	Трупи	9	1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 16	Не виділено
11.06.2014	001109	Яйце	9	1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 16	Не виділено
11.06.2014	001111	Фекалії	90	5, 8,9	Не виділено
11.06.2014	001110	Комбікорм	2	4, 6	Не виділено

Необхідно зазначити, що станом на 01.07.2016 року вказане господарство не було оздоровлене (Zvitni dani Holovnoho upravlinnia Derzhprodsposhyvsluzhby v Kharkivskii oblasti, 2015).

Аналіз результатів бактеріологічних досліджень свідчить, що на території області в період 2010–2015 рр. циркулювало переважно 9 серологічних варіантів сальмонел. Щорічно із надісланих зразків (п/м, завмерлі ембріони, м'ясо вимушено забитих тварин, тощо) виділяли від 44 (у 2015 році) до 86 (у 2010 році)

ізолятів сальмонел. Так, серед виділених і ідентифікованих сальмонел останніми роками домінують *S. pullorum* (166 культур) – 71,8% від загальної кількості типованих культур, *S. typhimurium* (22 культур) – 9,5%, та *S. nigeria* (12 культур) – 5,1% (табл. 4). Варто відзначити, що вперше за останні роки 2012 році було виділено ізолят *S. nigeria*, при дослідженнях зразків, надісланих із господарства «Курганський бройлер» Балаклійського району.

Таблиця 4

Серологічні варіанти *Salmonella spp.*, які виділені при проведенні бактеріологічних досліджень від різних видів тварин за період 2010–2015 рр.

Серологічні варіанти	Біологічний матеріал від						
	ВРХ	Свиней	Птиці	Ембріонів	Вим. забій (свині)	ДРХ	Інших
<i>S. enteritidis</i>		1	1		1	2	
<i>S. dublin</i>	2						
<i>S. cholerae suis</i>		7	1				
<i>S. typhi suis</i>		3					
<i>S. typhimurium</i>	1		18			2	2
<i>S. gallinarum</i>			6	3			
<i>S. pullorum</i>			112	54			
<i>S. newport</i>		1	3				
<i>S. nigeria</i>			12				
ВСЬОГО	231 культура						

Із 382 випадків встановлення діагнозу на сальмонельоз 231 культура була ідентифікована як за культурально-морфологічними, біохімічними, так і за серологічними ознаками (3 від ВРХ, 12 від свиней, 153 від птиці, 57 – від завмерлих ембріонів, 2 культури від вимушено забитих тварин, 2 від ДРХ та 2 від інших видів біоматеріалу). В решті випадків (за відсу-

тності у деяких лабораторіях діагностичних сироваток діагноз був встановлений на підставі морфологічних, культуральних біохімічних характеристик виділених культур та біопроби на лабораторних тваринах.

При дослідженні 3042 зразка патологічного матеріалу (51,4% – від свиней, 25,7% від ВРХ, 18,4% – від птиці, 3,9% – від ДРХ, 0,52% – від хутрових звірів та

інші види матеріалу) на стрептококоз діагноз було підтверджено у 84 випадках (табл. 5).

Таблиця 5

Результати досліджень на стрептококову інфекцію

Біоматеріал від	Абс./%	Кількість зразків	Виділено культур
Свиней	абс.	1561	27
	%	51,4%	
ВРХ	абс.	784	9
	%	25,7%	
Птиці	абс.	560	34
	%	18,4%	
ДРХ	абс.	121	11
	%	3,9%	
Хутрових звірів та ін.	абс.	8	3
	%	0,26%	

Цікаво, що найбільшу кількість культур (40,5%) збудника стрептококозу виділено від птиці – 34, а від свиней і ВРХ 27 (32,2%) та 9 (10,7%) культур відповідно. При дослідженні зразків біоматеріалу від ДРХ і хутрових звірів виділено 11 (13,1%) та 3 (3,6%) культур відповідно.

Аналіз результатів бактеріологічних досліджень свідчить, що доволі часто з патологічного матеріалу виділяли *Pseudomonas aeruginosa*: при дослідженні 19374 зразків завмерлих ембріонів було виділено 31 культуру збудника, при дослідженні 4030 проб патологічного матеріалу від дорослої птиці діагноз на псевдомоноз встановлено в 19 випадків, а з 104 проб патматеріалу від свиней було ізольовано 7 культур *Pseudomonas aeruginosa* (табл. 6).

Таблиця 6

Результати досліджень на псевдомоноз у 2010–2015 рр.

Біоматеріал	Кількість зразків	Виділено культур
Завмерлі ембріони	19374	31
Птиця	4030	19
Свині	104	7

За період, що піддається аналізу (табл. 7), бактеріологічним методом встановлено діагноз на бешиху свиней (22 випадки), інфекційний епідидиміт баранів (10 випадків), пастерельоз (15 випадків), лістеріоз (10 випадків), стафілококоз (8 випадків), туберкульоз птиці (8 випадків), аеромоноз риби (8 випадків), злоскисний набряк (5 випадків), кампілобактеріоз у биків плідників (4 випадки), бразот (4 випадки), американський та європейський гнилець – (3 і 2 випадки відповідно), лептоспіроз (1 випадок), сибірка (1 випадок) у свині в приватному секторі Чугуївського району (Zvitni dani Holovnoho upravlinnia Derzhprodsposhyvsluzhby v Kharkivskii oblasti, 2015).

Частіше із біоматеріалу виділяли *Escherichia coli* (збудник колибактеріозу та набрякової хвороби свиней) – 61,7% випадків, *Salmonella spp.* (збудник сальмонельозу та пулорозу птиці) – 23,3% випадків, *Streptococcus pneumoniae* (збудник диплококозу/стрептококозу) – 5,1% випадків, *Pseudomonas aeruginosa* (збудник псевдомонозу) – 3,4% випадків. Крім того, бактеріологічним методом було діагносто-

вано такі захворювання: бешиха свиней, Інфекційний епідидиміт баранів, пастерельоз, лептоспіроз, кампілобактеріоз биків плідників, стафілококоз, американський гнилець бджіл, європейський гнилець бджіл лістеріоз, бразот, злоскисний набряк, туберкульоз птиці, аеромоноз риби та сибірка.

Таблиця 7

Результати бактеріологічних досліджень щодо збудників хвороб, які зустрічаються поодинокі за період 2010–2015 рр.

Назва захворювання	Кількість зразків	Кількість позитивних результатів
Бешиха свиней	1138	22
Інфекційний епідидиміт баранів	151	10
Пастерельоз	49884	15
Лептоспіроз	80	1
Кампілобактеріоз биків плідників	1495	4
Стафілококоз	665	8
Сибірка	847	1
Американський гнилець бджіл	1527	3
Європейський гнилець бджіл	1526	2
Лістеріоз	22	10
Бразот	24	4
Злоскисний набряк	5	5
Туберкульоз птиці	24	8
Аеромоноз риби	74	8

Висновки

Наведено дані стосовно захворювання тварин на бактеріози, підтверджених за допомогою лабораторних досліджень всього на території: області зареєстровано захворювання тварин, зумовлених 17 бактеріальними патогенами різних родів і видів, які спричиняли 18 нозологічних одиниць захворювань у тварин. Встановлені домінуючі серологічні варіанти ешеріхій та сальмонел, які зумовлювали захворювання птиці, ВРХ, свиней.

Перспективи подальших досліджень. Одержані дані будуть використані при плануванні досліджень з метою діагностики інфекційних хвороб тварин в Харківській області та вдосконалення системи моніторингу бактеріозів.

Бібліографічні посилання

- Holovko, A.M., Ushkalov, V.O., Didok, Yu.V., Rebro, K.I. (2002). Osoblyvosti epizootologhii salmonelozu porosiat v Kharkivskii oblasti. Zbirnyk materialiv naukovo-praktychnoi konferentsii «Suchasni veterynarni ta tekhnolohichni aspekty svynarstva», 28–29 bereznia 2002 r., K., 24–26 (in Ukrainian).
- Ushkalov, V.O. (2002). Osoblyvosti epizootologhii salmonelozu teliat u Kharkivskii oblasti. Visnyk BDAU. Bila Tserkva. 21, 233–236 (in Ukrainian).
- Stehni, B.T., Bezuhlyi, M.D., Bisiuk, I.Yu., Rublenko, M.V. (2011). Aktualni problemy biobezpeky ta biozakhystu shchodo rozrobky ta vyrobnytstva imunobiolohichnykh preparativ dlia veterynarnoi medytsyny. Veterynarna medytsyna : mizhvid. temat. nauk. zb. Kharkiv. 95, 5–10 (in Ukrainian).

- Zvitni dani Holovnoho upravlinnia Derzhprodspozhyvsluzhby v Kharkivskii oblasti (2015). Kharkiv (in Ukrainian).
- Polishchuk, N.M., Kozyrieva, V.H., Koviagina, L.S., Tsviatkova, V.O., Serhach, O.M. (2012). Epidemiolohichni osoblyvosti salmoneloziv na terytorii Zaporizkoi oblasti. Zaporozhskyi medytsynskyi zhurnal, Zaporizhzhia. 5(74), 46 (in Ukrainian).
- Stehni, B.T., Hliebova, K.V., Petrenchuk, E.P., Zaremba, I.A., Maiboroda, O.V. (2013). Analiz epizootychnoho monitorynhu bakterialnykh zakhvoriuvann silskohospodarskoi, dykoi ta dekoratyvnoi ptytsi na terytorii skhodu Ukrainy. Veterynarna medytsyna: mizhvid. temat. nauk. zb. Kharkiv. 97, 232 (in Ukrainian).
- Instruktsii z profilaktyky ta likvidatsii salmonelozu ptytsi (2010), 774/18069 (in Ukrainian).
- Rublenko, O.I., Skrypnyk, V.H. (2016). Analiz danykh epizootychnykh spalakhiv sybirky na terytorii Ukrainy (perid 1994–2016 rr.). Naukovyi visnyk veterynarnoi medytsyny, 1 (in Ukrainian).
- Statystychni dani Holovnoho upravlinnia statystyky U Kharkivskii oblasti (in Ukrainian).

Received 4.09.2017

Received in revised form 30.09.2017

Accepted 5.10.2017